

ספרים חדשים בנושאי עתונות ותקשורת

חיים עם עתון

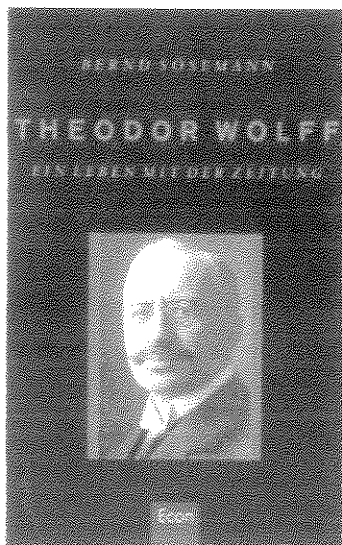
חיייו של העורך היהודי-גרמני תיאודור וולף

Bernd Sösemann: *Theodor Wolff - Ein Leben mit der Zeitung*; Econ Ullstein List Verlag, München 2000; 360 p.

תומאס פון דר אוסטן-סאקן

על ידי הנאצים, בהיתכנות "הסימביוזה הגרמנית-יהודית". דווקא אמונה זו, הכרוכה בעמדה בעלת צביון קוסמופוליטי והנשענת על יישוב הסכסוך הגרמני-צרפתי, הפכה את וולף למושא שנאה חשוב וידוע בקרב אנטישמים גרמניים. עבורם הוא ייצג את טיפוס היהודי הבורגני, המתבולל ואיש העולם. הברלינר טאגסבלט היה למושג המזוהה ביותר עם העתונות הברלינאית "המיוהדת". בשלב מוקדם הופיע שמו ברשימות השחרות של האנטישמים והנאצים, לצד שמותיהם של ולטר רתנאו ורוזה לוקסמבורג. בשל יהדותו, אבל לא רק בגללה, אלא גם בגלל דעותיו הליברליות והאנטי-צבאיות הנחששות הואר הפך לאויב הימין הגרמני, האנטישמי והאנטי-דמוקרטי, כבר בתקופת שלטונו של הקיסר וילהלם. וולף עצמו מעולם לא התכחש למוצאו היהודי, וראה את עצמו כיהודי, כשם שכותב זסמן, "מתוך דמיון לאמונתו"; הוא עצמו תיאר את יחסו ליהדות במילים אלה: "בשעה שמאחורי חלון הדירה הסמוכה מדליק זוג דתי את נרות השבת, הנרות אינם נרותי, אך אורם חמים ונעים."

בזכות הכתבות והמאמרים המבריקים שכתב וולף בצרפת, ב-1906 הציע לו רודולף מוסה את משרת העורך הראשי בברלינר טאגסבלט, העתון שהיה לספינת הדגל של קונצרן התקשורת של משפחת מוסה. למרות שלא רצה לעזוב את פריס, קיבל וולף את ההצעה והיה ברבות השנים לאחת

עם הביוגרפיה "תיאודור וולף - חיים עם עתון", משלים ברנד זסמן את הוצאת כל כתבי תיאודור וולף שאותה החל בשנת 1993, והכוללת מאמרי מערכת פוליטיים, מאמרים בנושאי ספרות ותרבות והיומנים שכתב וולף בין השנים 1914-1919. זסמן, העומד בראש "היחידה לתולדות התקשורת והפובליציסטיקה הבין-תרבותית" באוניברסיטה החופשית של ברלין, עסק בוולף במסירות ובשקדנות רבה ובהסתמך על הכותרת שבחר לביוגרפיה של וולף, לא נטעה אם נדבר על "חיים עם תיאודור וולף". הקרבה לוולף והידע העשיר והמקיף של יצירתו, אפשרו לזסמן, שהסתמך על מקורות בלתי ידועים עד כה, להציג את הדיוקן המקיף ביותר של וולף ושל הברלינר טאגסבלט, ככרוניקה של התרחשויות היומיום. כך, קושר זסמן את התחנות הביוגרפיות החשובות ביותר עם נקודות חיתוך בתולדות גרמניה - מסע מן הקיסרות אל מלחמת העולם ה-1, דרך רפובליקת ויימאר אל ה"רייך השלישי". בו זמנית הוא מתמקד בהתפתחות העתונות המודרנית והפיקחה למדיום להמונים, כלי המשפיע באופן הולך וגובר לא רק על הדעה הפוליטית של העלית החברתית, אלא גם על הציבור הרחב. ב-26 השנים שכינה וולף כעורך הראשי של הברלינר טאגסבלט, היה העתון לאחד מכלי הביטוי הליברליים המובילים בגרמניה.

עם זאת, היו לוולף הצעיר שנולד ב-1868 כבן ליצרן שיכר יהודי אמביציות אמנותיות. המחוות והפרווה שכתב זכו רק להצלחה חלקית ובאמצעות בן דודו, מו"ל העתונות רודולף מוסה, היה וולף לכתב הברלינר טאגסבלט בפריס ושם בין שאר דברים, עקב אחר פרשת דרייפוס ובאומץ רב תמך בזיורו קלמנסו, אמיל זולה ואנטול פראנס. אך שלא כמו תיאודור הרצל, אותו הכיר בפריס, פרשת דרייפוס לא הובילה אותו אל המסקנה שרעיון ההתבוללות נכשל. להיפך, מעתה הגן בתוקף על "עקרונות ליברלים ודמוקרטיים במאבק נגד אנטישמיות ושלטון הכנסייה". עד למותו בבית חולים יהודי בברלין בשנת 1943, דחה וולף את הציונות והמשיך להאמין, אפילו אחרי תפיסת השלטון

בשנת 1933 ליווה העתון בביקורת ובעצה את הממשלות השונות של רפובליקת ויימאר, ווולף, אורח רצוי בלשכות השרים, המשיך לפעול באופן נמרץ למען הבנה עם השכנים האירופים אבל גם עם ברית המועצות, וללא לאות נאבק ברוח האנטישמית של הימין הגרמני ובכוא היום בנאצים.

הפרק הלפני אחרון בספר מוקדש לתקופת הגלות של וולף בצרפת, שם פרש העורך הראשי לשעבר מן ההיים הציבוריים וחי בעיר ניצה כסופר. ב-1943, נתפס בהוראת הגסטאפו על ידי חיילים איטלקיים וגורש לגרמניה. ב-23.9.1943, עוד בטרם גורש למחנה ריכוז, נפטר וולף ממחלה.

הביוגרפיה של סזמן מעלה יחד עם דמותו של וולף גם את הרגעים הגדולים בתולדות העתונות הגרמנית הליברלית שאחרי 1945. מחוסר יכולת או רצון, אי אפשר היה להמשיך ולקיים אותה, לא במזרח גרמניה וגם לא במערבה. את הירושה שהותיר מוצאים - אם בכלל - יותר בקרב מערכות עתונים בניו יורק או בתל אביב מאשר בברלין או בפרנקפורט.

הדמויות הנודעות בתחום העתונות בגרמניה. במלחמת העולם ה-1 יצא וולף נגד תוכניות החיזוק של צבא גרמניה ותמך בחיזוק הפרלמנט. לפיכך, אין זה פלא שקידם בברכה את התפטרות הקיסר ב-1918, מעשה שאותו כינה "הגדולה שבמהפכות". אחרי המלחמה הוא יצא בדברים חריפים נגד הבולשוויקים ובעד הכיוון הסוציאלי דמוקרטי המתון של פרידריך אברט. באותם ימים התל לפעול בתחום הפוליטיקה ואף עזר לייסד את המפלגה הגרמנית הדמוקרטית (DDP), מפלגה ליברלית באופיה. וכשם שעשה במאמרי המערכת המפורסמים שלו, גם כאן פעל למען איחוד רפובליקני בין הבורגנות ומעמד הפועלים אך מעולם לא נטל על עצמו תפקיד בכיר בפוליטיקה.

בתקופה שבה שימש כעורך ראשי, היג הברלינר טאגסבלט לשופר של הליברליזם הפוליטי שזכה להכרה גם בארצות חוץ ובו כתבו העתונאים והמחברים הנודעים ביותר של רפובליקת ויימאר. בשנות השיא זכה העתון לתפוצה של 300,000 עותקים ביום. עד עליית הנאצים

על ספרות ועתונות

נורית גוברין, קריאת הדורות: ספרות עברית במעגליה, תל אביב תשס"ב, כרך א'; 512 עמ', כרך ב'; 512 עמ', רשימת ספרי נורית גוברין, מפתחות.

גזעון קוז

בשני הכרכים עבי הכרס כונסו, בשנים עשר שנים, כשמונים מאמרים, מסות ורשימות מפרי עטה של פרופסור נורית גוברין, חוקרת בכירה של הספרות העברית המודרנית ובת זמננו והיסטוריונית מובילה של הספרות העברית בארץ ישראל, שפורסמו במשך שלושים וחמש שנים בכתבי עת שונים, יחד עם פרקים הרואים אור לראשונה. המחברת עצמה מציינת ב"פתח דבר" לספרה, כי "הקריאה בספרי הדורות הקודמים מן הראוי שתיעשה תמיד מתוך פרספקטיבה כפולה: קריאה היסטורית וקריאה אקטואלית." ואילו כותרת המשנה של הספר "ספרות עברית במעגליה", מבטאת, לדברי המחברת, את הנהגת היסוד "שיש לקרוא את הספרות בהקשריה הרחבים: ההיסטוריים, החברתיים, הביזוגרפיים, הפואטיים. אין הספרות צומחת בחלל ריק, אלא על רקע זמנו ומקומו של היוצר..."

די בהנחות אלה כדי להסביר את עיסוקה האינטנסיבי של נורית גוברין בחקר תולדות אמצעי התקשורת העבריים ובעיקר בתולדותיהם של כתבי העת הספרותיים. שני הספרים המיוחדים שהקדישה לכך: שי של ספרות (תשל"ג) והעומר: תנופתו של כתב עת ואחריותו (תש"ם), הם אבני דרך במסלולו של כל חוקר תולדות העתונות העברית בארץ ישראל. הראשון עוסק במוסף הספרותי של העתון חדשות מהארץ שהופיע עם תום מלחמת העולם הראשונה בשנים תרע"ה-תרע"ט בעריכת ש. בן ציון. השני - בניסיון ספרותי-עתונאי חלוצי

מוקדם יותר של ש. בן ציון מתקופת העלייה השנייה - כתב העת העומר (תרס"ו-תרס"ט). לספרים אלה מתלוות מונוגרפיות בהיקף מצומצם יותר על כתבי עת, חלקן במסגרת מחקרים מקיפים על עורכיהם - כגון: שופמן וברנר.

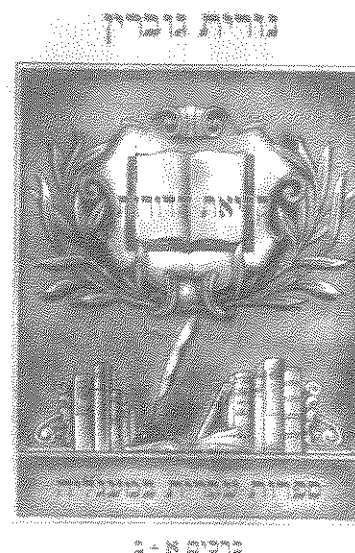
הספר "מאורע ברנר" - המאבק על חופש הביטוי (תשמ"ה) עוסק, בין השאר, גם בהיבטים עקרוניים וכלליים יותר החשובים בחקר התקשורת. האסופה מאניפסטים ספרותיים (תשמ"ד) מכנסת 144 "פתיחות" פרוגרמטיות של כתבי עת ועתונים עבריים בשנים 1821-1981 ומהווה כלי עזר יקר ערך להיסטוריון העתונות העברית. בהקדמתה לאסופה זו קובעת נורית גוברין (עמ' ג', שם, ובספרה הנוכחי, כרך ב' עמ' 12) כי "תולדות הספרות העברית הן במידה רבה תולדות כתבי העת הספרותיים שלה, ומהלכה נקבע במידה רבה מכתב עת לחברו. גם בשעה שמדובר בקבצים חד פעמיים, שתפוצתם מוגבלת וחוג קוראיהם צר. גם אז יש להם השפעה. הללו קולטים את השינויים והזעזועים של התרבות והחברה ומבטאים אותם לראשונה, והם כעין הממה לסופרי העתיד..."

עמיתה-תלמידה פרופסור אבנר הולצמן סבור (כרך א', עמ' 12) כי יש להבין את החשיבות שמייחסת גוברין לחקר כתבי העת על רקע תפישתה, כי הספרות היא גם הווית חיים אוטונומיים: "חלק נכבד מעבודתה מוקדש לתיאור הדינמיקה של חיי הספרות העברית על

ספרותיים". המאמר השני, "המניפסט כז'אנר ספרותי" מהווה פיתוח שיטתי של ניתוח הז'אנר הזה. גוברין מציבה ומיישמת לצורך זה מודל בן שמונה סעיפים: פשר השם; הרגשת ההכרח בכמה החדשה; ניתוח המצב העגום בהווה, תפקיד הספרות והחינוך, משתתפי כתב העת, בחינת הדרכים והשיבות האמת, אופי החומר הספרותי; הבהרת הזיקה הרעיונית. במאמר השלישי "המוזות והתותחנים: 'הצעיר' (ורשה תרס"ח)" היא מיישמת את קביעתה בדבר חשיבותו של כל כתב עת, אפילו קיקיוני, להתפתחות הספרות העברית. המאמר הרביעי עוסק בסיקור הקמת המדינה בחוברת "דבר לילדים" מיום י"א באייר תש"ח. המאמר החמישי בוחן בפרספקטיבה של זמן מפעל קרוב ללבה של החוקרת, המאסף "פמליה - דברי סופרים צעירים" שנערך בתשי"ג על ידי אביה, זמסאי וממבקר ישראל כהן (יחסה המיוחד של הבת למי שהיא מכנה 'אבי-מורי' בא לידי ביטוי מודגש בשער האחרון של הספר "שני דורות - אב ובת". ואם נחקר את יצירתה של נורית גוברין על פי שיטת נורית גוברין - השפעה מעצבת זו ניכרת, כמובן, לעין).

המאמר האחרון התפרסם במקורו בכתב עת זה, קשר, והוא מתווה קווים ראשוניים למחקר המדורים לספרות בעתונות היומית תחת הכותרת "בין נכס ונטל". במאמר זה, כמו ברבים אחרים, באה לידי ביטוי סגולה ייחודית בז'אנר זה בכתיבתה של פרופסור גוברין: אין אצלה "סתם" מאמרים - וגם מאמר קצר וכוללני יחסית נועד לחדש ולגרות, להתוות קווים למחקר שעוד לא נעשה - ושגם אם לא ייעשה במלואו על ידה, יעמיד לה, כפי שאכן קרה וקורה, תלמידים הרבה. מאמר אחר שפורסם בקשר כלול בשער הבא "דור בארץ" והוא עוסק ב"קשת סופרים: ילקוט לדברי ספרות של סופרים-חיילים (פסח תש"ט)". מאמר נוסף בפרק זה עוסק ב"ילקוט הרעים" (1943-1946). כתבי העת מפגינים, כאמור, נוכחות גם מחוץ לשער הפורמלי שנקבע להם.

מוסדותיה ומרכזיה, צינורות התקשורת בין הסופרים לבין עצמם ובינם לביים קוראיהם, במות הביטוי שלהם, מערך הכוחות והיחסים בתוך הקבוצות האסכולתיות והדוריות השונות וביניהן, נוכחותם של סופרים בתודעה הקיבוצית ותהליכי ההתקבלות של יצירותיהם בטווח הקצר והארוך...". נורית גוברין עצמה אומרת (כרך א', עמ' 31): "נקודת המוצא היא שכתב העת הוא אחד הגילויים המובהקים ביותר של השילוב בין מרבית הכוחות הפועלים

במערכת הספרותית הכוללת."

מן הבחינה המתודולוגית מבוססים מחקריה של פרופסור גוברין על איתור מקורותיה הראשוניים של היצירה הספרותית, כמו כתבי העת בהם הופיעה לראשונה בסביבתה הטבעית. וכך, למרות שרק אחד משנים עשר השערים בספר זה מוקדש פורמלית לכלי התקשורת העבריים (שער ששי: כתבי עת ספרותיים, כרך ב', עמ' 9-99), נוכחים כלי תקשורת אלה, בדרך זו או אחרת, בפרקים רבים נוספים. המאמר הראשון בשער הששי הוא, כאמור, ההקדמה ל"מניפסטים

ביטאון פוליטי כמכשיר לגיטימציוני

עתון "חרות" - אבסטרקט על פי מאמרים מאת ועל מנחם בגין, הוצאת מרכז מורשת מנחם בגין, ירושלים, 2002.

אריה נאור

בחרות, ובו 1436 פריטים. רכז הפרוייקט הוא ד"ר משה נס-אל. הקובץ הוא שיקוף נאמן של פעילותו של בגין בשנים הללו, ממאמרים אידאולוגיים ועד נאומי בחירות, מפולמוס חריף וסרקסטי עם מפא"י ועם דוד בן גוריון, ועד זכרונות מתקופת המחתרת וקווים לדמות חברים ופקידים שנפלו.

העיסוק בהיסטוריה ובמשמעותה היה אחד הנושאים המרכזיים שהעסיקו את "חרות" ואת בגין עצמו, במסגרת מערכה לגיטימציה של המחתרת ושל המרד בשלטון הבריטי. אכן, תרומתו הראשונה של

היומון חרות נוסד עם הקמת תנועת החרות מיסודו של הארגון הצבאי הלאומי בארץ ישראל. שם העתון היה כשמו של עתון הקיר של האצ"ל, וכשמה של המפלגה שהוא היה ביטאונה הרשמי. הגיליון הראשון יצא לאור בערב ראש השנה תש"ט (3.10.1948), והאחרון - ב-31 בדצמבר 1965. במשך 17 שנות קיומו של היומון היה יושב ראש תנועת החרות, מנחם בגין, כותב המאמרים הפורה ביותר, והאדם שנאמרו ופעולותיו הפוליטיות האחרות מילאו את עמודי החדשות של העתון. מרכז מורשת מנחם בגין הוציא לאור קטלוג של מאמרי בגין וכתבות עליו שהתפרסמו

פעילותו של בגין, ואין לנתק עובדה זו מתהליך ההתקרבות למפלגה הליברלית והקמת גח"ל. בגין המשיך במסע נגד המדענים הגרמנים במצרים, אך בטון מאופק הרבה יותר. באוזני קהל אלפים בירושלים אמר שעל אף המשך פיתוח כלי נשק במצרים בעזרת המדענים הגרמנים אין למצרים ולשאר מדינות ערב כל סיכוי לגבור על ישראל (27.5.64). גיליונו האחרון של חרות הופיע ב-31 בדצמבר 1965 ובגין כתב מאמר על תפקידו של עתון מפלגתי. הוא ראה ערך רב בקיומם של עתונים המייצגים זרמים פוליטיים ושלל את הדעה שעיתונים כאלה מיותרים. הוא ציין שהעתון ליווה את התנועה "בתקופת המעבר ממחתרת משחררת למדינה חופשית" וזאת בזמן שהממשלה "התנכרה למשפחות החללים ולנכים". כך גם המאמר האחרון של בגין בביטאון התנועה שימש לצרכי לגיטימציה עצמית בשם מלחמת המחתרת מזה ולדה לגיטימציה של שלטון מפא"י-המערך מזה, בשם אותו ערך לאומי עצמו.

אליו ביותר (הראל ושרת החוץ גולדה מאיר) חלוקים על דעתו בעניין כה חיוני. בן גוריון לא טמן ידו בצלחת; באחד הדיונים בכנסת טען שבגין וחבריו "פיארו ושיבחו את שמו של היטלר", ובתגובה אמר בגין שבן גוריון הוא "הראשון שעשה הסכם עם היטלר" וכינה אותו "מלשין, מסית ועוכר ישראל" (14.5.63). הוא הזר על הדברים למחרת היום וטען שבן גוריון תבע בשנת 1935 "יחסים טובים" עם גרמניה הנאצית (16.5.63), ולדברי כתב בלתי מזוהה של חרות דברים אלה חוללו הפתעה: "חברי מפא"י עצמם הופתעו מגילוייו של חבר הכנסת בגין על הצהרות בן-גוריון" (16.5.63). "באוזני ראש מפא"י ומלחכי פנכתו" כתב בגין במאמר פובליציסטי שדברי בן גוריון גורמים להכחשת השואה; מלחכי פנכתו הפכו אותו לעריץ והאופוזיציה לא תשתוק (24.5.63). הדה לגיטימציה ההדדית הגיעה לשיאה ערב פרישתו של בן-גוריון מהנהגת המדינה. בשנתיים שנותרו לעתון חרות עד סגירתו עמדו ענייני פנים במרכז

ילדי הטלוויזיה

דפנה למיש, לגדול עם הטלוויזיה: המסך הקטן בחייהם של ילדים ובני נוער, האוניברסיטה הפתוחה תל-אביב 2002.

גלעד פדבה

שמעת על דונטלו, רפאל וליאונרדו?
בטח, אלה צבי הנינג'ה!

קראת את הספר של ז'יל ורן "מסביב לעולם בשמונים יום"?
ראיתי את הסרט!

רוצה לרקוד שוב "צדיק כתמר"?
אתה לא רואה שאתה שוב מסתיר לי את הטלוויזיה?

התעללו ב-1994 בילדה בת-גילם בעקבות צפייה בסדרות אלימות המשודרות בתוכניות ילדים; דניאל סטרלינג בן ה-25 מארצות הברית טען ב-1994 כי בעקבות צפייה בסרט "דאיון עם ערפד" הוא דקר את חברתו ושתה את דמה; נער אמריקני ממדינת ג'ורג'יה רצה ב-1995 את אביו ואמו בעקבות צפייה בסרט "רוצחים מלידה" (מקרה שלישי תוך עשרה ימים); ילד בן תשע מתאילנד ניסה להקות ב-1995 את הקורבן בתוכנית המתח הסינית "השופט פאו". הילד, שגילם את הקורבן שנשלח לעמוד התלייה, כרך חבל סביב צווארו, איבד את שיווי משקלו ונחנק למוות. לא מומלץ לספר את הסיפורים האלה לילדים לפני השינה.

בספרה החלוצי לגדול עם הטלוויזיה, למיש מבקשת לחשוף את מורכבותו של הדיון במחקרי טלוויזיה עם ילדים ועבור ילדים ולא רק על ילדים ולהתייחס לנושאים הרבים שנחקרו, לתפישות התיאורטיות המגוונות שתרמו לדיון ולשיטות המחקר הרבות שעיצבו את אופיו של תחום הדעת הרב תחומי הזה. הספר עוסק במערכת היחסים המורכבת בין המסך הקטן ובין ילדים ובני נוער: מקומה של הטלוויזיה במערך המשפחתי, התפתחות האבחנה בין דמיון ומציאות, שיפוט מוסרי וילדים, טלוויזיה כמעוררת חרדות, השפעת הטלוויזיה על האלימות, השפעות הפרסום, מגדר ומיניות, הבניית הסכסוך הישראלי-ערבי ודמות הערבי בקרב מתבגרים בישראל, גלובליזציה ותרבות הנעורים, בית הספר והטלוויזיה, שפה מילולית ולמידה מטלוויזיה חינוכית.

הדיאלוגים האלה מעידים על המשקל הרב שתופסת הטלוויזיה בחייהם של האזינים האינטליגנטיים שלי. אספי בן השלוש וחצי, לדוגמה, מיקם את כורסת הפוף הצהובה הענקית שלו במרחק של פחות ממטר וחצי מהמסך. על מנת להגיע לאושר המושלם, הוא משתרע על גבו, יונק בשקיקה תה צמחים קר מבקבוק פלסטיק ובוהה בערוץ הופ! או בקלטות הטלטאביז, ואבוי לאחותו יסמינקי-מינקי בת השנה אם תזחל תחתיו ותרהיב עוז להפריע לו להתענג מטינקי-ווינקי.

מדובר בהשפעות מתונות למדי של הטלוויזיה לעומת הדוגמאות המפחידות שמביאה דפנה למיש (עמ' 170) להשפעת האלימות הטלוויזיונית על כמה צופים צעירים שהתלהבו קצת יותר מדי: ילד בן 7 מפתח-תקווה נפל ב-1995 ממרפסת דירה ושבר את עמוד השדרה במהלך ניסיון כושל להקות את סופרמן; ילדים נורבגים בני חמש

כדוגמתם, בניגוד למיעוטים חברתיים ואתניים אחרים, ולפיכך הם מתקשים למצוא מודלים לחיקוי והזדהות, הן במציאות החברתית והן בתרבות הפופולרית.

לגדול עם הטלוויזיה, חיבור מקיף שנכתב בעקבות ספרי לימוד בנושאי תקשורת ומחקרים אקדמיים רבים ומגוונים של למיש, מציע ל ס ט ו ד ג ט י ם / ו ת באוניברסיטה הפתוחה פרספקטיבה רחבה מאוד על היחסים בין המסך הקטן וחיייהם של ילדים

ובני נוער. החלוקה לפרקים, תתי פרקים וסעיפי משנה קצרים, כמו גם הביבליוגרפיות הנפרדות החותמות כל אחת מיחידות הלימוד מסייעות לתלמידים/ות ולמי שמתעניינים/ות במחקרי טלוויזיה וילדים לנווט ביעילות באוקיינוס המחקרי. הטקסט מלווה בתמונות חביבות (חבל שאינן צבעוניות) ויש גם איורים. קריקטורה פחות-מוצלחת של אבנר כץ (עמ' 293) מתארת אדם שחור בתחתונים לבנים ותרבוש לבן בלבד לגופו המתייצב בפני פקיד ההגירה ומתגאה כי הוא מכיר בעל-פה את העלילה של "היפים והאמיצים". הפקיד הלבן שואל אותו, "ומה אתה יודע על אמריקה?" שאר האיורים בספר דווקא מצליחים להצחיק בלי להעליב: מכשפה מתפרצת מהטלוויזיה ומפחידה את צופה הטלוויזיה הצעיר (עמ' 140), דוב אמיתי מתגלה כפחות מתקתק מפו הדוב המצויר (עמ' 127) ואפילו ציור קומיקס של דמות נשית מהסדרה באטמן (עמ' 276) במסיכה שחורה, בגוף צמוד, כפפות שחורות, מגפי עור ושוט מוכן לפעולה...

כמי שחוקר ייצוגים אלטרנטיביים של תשוקה ומיניות בקולנוע ובטלוויזיה, מיהרתי להתמקד בדיון של למיש על השפעות הטלוויזיה על התנהגות מינית ועיצוב המיניות. בתת הסעיף המוקדש להשפעת הצפייה בפורנוגרפיה (עמ' 216-218), היא מציינת כי השפעותיה של צריכת פורנוגרפיה על אוכלוסיית ילדים ובני נוער כמעט שלא נבדקו, ואף שואלת את הקוראים, מהם הקשיים המתודולוגיים והאתיים הכרוכים בביצוע מחקר מסוג זה, והאם וכיצד ניתן לפתור אותם. למיש מתייחסת להבחנה בין פורנוגרפיה "רכה" ו"קשה" וכן לביקורת פמיניסטית ואנטי גזענית. היא מוסיפה כי העדויות המצטברות מצביעות בשיטתיות על קיומו של קשר חיובי לגבי השפעות לטווח קצר של פורנוגרפיה אלימה, אך קשה להגיע למסקנות חד משמעיות נוספות. מתחת לתצלום של נער שחור מניף נערה לבנה בורעותיו המוסקסיות ומנשק אותה מופיע הכיתוב: "הטלוויזיה מציגה כנורמות חברתיות את הנעורים, האינטימיות, ההטרקסואליות והדומיננטיות הגברית" (עמ' 218). יחסים אינטימיים בין-גזעיים עדיין פחות נרמטיביים במיינסטרים הטלוויזיוני.

למיש מציינת בהגינות כי כמו בנושא האלימות, גם בתחום הפורנוגרפיה הספרות המחקרית גרושה ממצאים סותרים, התנגחויות בין אסכולות מחקריות, קבוצות לחץ אידאולוגיות, פסיקות משפטיות ואפילו התערבויות של בתי מחוקקים במדינות דמוקרטיות שונות. בהקשר זה, כדאי לעמוד על הסכנות הצפויות לחופש הביטוי התרבותי והאמנותי במדינת ישראל בעקבות ההגבלות על שידורי הפורנוגרפיה והארוטיקה בערוצי הכבלים והלוויין, הגבלות שנודף מהן ניחות מוסרני, פטרוני ופוריטני לא נעים. כמו אזורי שמעתי בכנס פמיניסטי על פורנוגרפיה את אחת מיוזמות החקיקה החדשה מפרגנת בחום לעסקני ש"ס שחברו להצעת החוק שלה.

למיש מציעה בין השאר ניתוח מעניין ומורכב של המשמעויות המגדריות והפמיניסטיות של להקת ה"ספייס גירלז" הבריטית משנות ה-90 ואף מתייחסת בחיוב למפגש בין טלוויזיה, הבניית זהות מגדרית ומיניות אנושית שמתייחס לכינון זהות הומוסקסואלית ולסבית. בהסתמך על חוקרים נחשבים בתחום זה כמו Alfred P. Kielwasser ו-Michelle A. Wolf, מתבגרים הומואים ומתבגרות לסביות אינם מוקפים באחרים